

Я. В. Швець
студ. I курсу
спеціальність «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
Науковий керівник: к. е. н., доц. Л. Є. Борисова

ВКЛАД ВІТЧИЗНЯНИХ ВЧЕНИХ У ФІНАНСОВУ НАУКУ

Досліджувана тема є актуальною, оскільки вона відображає важливий аспект розвитку фінансової науки в країні. Вчені та дослідники з України внесли і продовжують вносити значний вклад у розвиток фінансової теорії та практики, розробляючи нові концепції, методи та інструменти аналізу фінансових процесів. Зараз, у сучасному світі, зарубіжні країни досягають неабияких успіхів у фінансовій сфері, цитуються твори їх дослідників, починається новий етап розвитку фінансової науки. Але, на жаль, всі забувають, що наші вітчизняні вчені також приймали участь в розробці її фундаменту, що також розробили багато наукових робіт, які актуальні і зараз.

Фінансова наука в Україні сформувалася пізніше від інших економічних наук (становлення її доктрини, ґенеза припадають на початок XIX ст., а період розквіту – на кінець XIX і початок XX ст.), вже в XIX – на початку XX ст. вона мала яскравих представників, розробки яких сприяли її світовому визнанню. Окремі їхні здобутки не втратили своєї актуальності й донині. Вони становлять фундамент відродження й продовження славетної сторінки вітчизняної фінансової школи [1, с. 3].

Розвиток фінансової науки зосереджувався в основному в університетах, які створили необхідні умови для формування наукової спільноти і організованої системи досліджень. До осередків фінансової науки відносять такі університети: Імператорський університет св. Володимира (нині Київський національний університет імені Тараса Шевченка), Київський комерційний інститут (нині – Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана), Харківський університет (нині – Харківського національного університету імені

В. Н. Каразіна), Новоросійський університет (нині – Одеський національний університет імені І. І. Мечникова) [2].

Так як джерелом розвитку фінансової науки були переважно вищі навчальні заклади, то носіями вітчизняної фінансової доктрини стали їхні викладачі та вихованці. Саме тому ще 1840–1850-х роках на юридичному факультеті Київського університету були озвучені перші прогресивні для того часу ідеї з політичної економії, права і фінансів професорами І. Вернадським, М. Бунге та ін. [1, с. 6].

Учнем і послідовником українського ученого Миколи Бунге був Дмитро Піхно. У 1890 році опублікував свою книгу «Основи політичної економії», де виклав засади економічної теорії, що розроблялася тоді в Київському університеті. Д. Піхно розглядав економічні категорії через призму взаємодії попиту і пропозиції, дії ринкових механізмів узагалі, розробляв засади застосування економіко-математичного моделювання в дослідженнях господарських процесів [2]. Цим він заклав на українських теренах підвалини самостійної науки, відомої нині як фінансовий менеджмент [1, с. 6].

Значну роль у розвитку національного фінансознавства відіграв фундатор економічної історії Йосип Кулішер, здобутки якого широко використав всесвітньо відомий французький історик економіки Фернан Бродель. Й. Кулішер, як і багато його сучасників, ототожнював державне господарство з фінансами, але на відміну від інших використовував не тільки термін «фінанси», а й «фінанси держави». Також вживав поняття «державне господарство» і «приватне господарство» [3]. У Росії Й. Кулішера вважають ученим зі світовим іменем, яким може пишатися вітчизняна наука. Водночас в Україні мало хто знає, що наш співвітчизник першим обґрунтував існуючу систему країн, у якій менш розвинені території відіграють роль аграрно-сировинної периферії, а більш розвинені – центру, що історично переміщується. В одне ціле цю систему пов'язує функціонування банківського капіталу, який має міжнародний характер [1, с. 10–11].

Найвизначнішою постаттю серед фундаторів фінансової науки в київській школі є учений зі світовим ім'ям професор Миколай Бунге. У 1852 році М. Бунге захистив докторську

дисертацію «Теорія кредиту», яка цього ж року була опублікована окремою книгою. Ця фундаментальна наукова праця – значний внесок у розвиток вітчизняної теорії фінансів та кредиту. Її вихід у світ відразу долучив автора до кола визначних економістів того часу. Після успішного захисту докторської дисертації, М. Бунге був затверджений у званні ординарного професора Київського університету. Педагогічна діяльність М. Бунге в Київському університеті Св. Володимира тривала майже три десятиріччя – протягом 1850–1880 рр. Він читав авторські оригінальні курси лекцій з політичної економії, адміністративного (поліційного) права, статистики. У 1856 р. М. Х. Бунге виступив з програмною доповіддю «Про місце, яке політична економія займає в системі народної освіти та про відношення її до практичної діяльності», яка була опублікована окремим виданням та містила обґрунтування науково-практичного значення вивчення політичної економії та програмні напрями розвитку цієї молодого галузі теоретичної вітчизняної науки [4].

Також до списку визначних фундаторів фінансової науки відносять: І. І. Янжула, М. І. Тугана-Барановського, М. Н. Соболева, Є. Є. Слуцького, Д. П. Журавського. І це лише невелика частина українських дослідників економістів, які зробили вагомі внески у сферу фінансової науки.

Саме тому важливо нагадувати усім, особливо сучасним дослідникам, що фінансова наука володіє історичним фактором, який доводить довгий і безперервний шлях її становлення. І тому якими б не були нові напрями наукового дослідження фінансів, вони завжди будуть можливі через фундамент, який заклали вітчизняні вчені в тому числі.

Список використаної літератури

1. Федосов В. М., Юхименко П. І. Українська фінансова наука: генеза, еволюція, ренесанс. *Фінанси України*. 2012. № 3. С. 3–30.
2. Бойко С. В., Федосов В. М. Фінансова думка України. Конспект лекцій для здобувачів спеціальності 072, денна форма навчання / укл.: Н. М. Сіренко, Т. І. Лункіна, А. В. Бурковська, Н. О. Шишпанова, К. А. Мікуляк. Миколаївський національний аграрний університет. 2021. 77 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8471/1/Finansova%2520dumka%2520Ukraine> (дата звернення: 12.04.2024).

3. Юхименко П. І., Бойко С. В. Фінанси : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 416 с.
4. Біографія М. Х. Бунге. Офіційна сторінка Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського. 2024. URL: <https://dnrb.gov.ua/informatsiyno-bibliohrafichni-resursy/vydatni-pedahohy/bunhe-mykola-khrystyuanovych/biohrafiya/> (дата звернення: 14.04.2024).